

Inclusie en toegankelijkheid

Op 18 maart 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Gemeenten vervullen een sleutelrol in het dagelijks leven van hun inwoners. Hun beleid raakt mensen direct, zeker ook mensen met een beperking. Gemeentelijk beleid bepaalt in hoge mate in hoeverre mensen met een beperking mee kunnen doen in de samenleving.

Denk daarbij aan de toegankelijkheid van de openbare ruimte en gebouwen, de inrichting en opbouw van woonwijken, het lokale participatiebeleid, de Wet maatschappelijke ondersteuning, de aansluiting tussen jeugdhulp en onderwijs, het sport- en cultuurbeleid, woningtoewijzing, en het beschikbaar stellen van hulpmiddelen. De lijst is eindeloos. Daarom is het zo belangrijk dat inclusie en toegankelijkheid stevig op de lokale politieke agenda staan.

Ook als de verkiezingsprogramma's geschreven en vastgesteld zijn, volgen er nieuwe kansen om politieke aandacht te vragen voor de gehandicaptenzorg en de positie van mensen met een beperking.

In deze handreiking komt het volgende aan bod:

- Context en algemene adviezen over lokale lobby.
- Concrete lobbyacties voor de periode waarin partijen campagne voeren.
- Lobbymogelijkheden direct na de verkiezingen.
- Een checklist voor het organiseren van een politiek werkbezoek.

Lobby: context en verwachtingen

In deze handreiking vindt u concrete suggesties voor lokale lobby-activiteiten. Het woord lobby klinkt wellicht wat zwaar of beladen. Het gaat in de kern om belangenbehartiging en het genereren van aandacht bij politici en beleidsmakers voor problemen en oplossingen die voor u belangrijk zijn. Dit vraagt om een bepaalde mindset én realistische verwachtingen. Daarom geven we u vooraf enkele overwegingen mee die helpen om de juiste focus te kiezen en veelgemaakte fouten te voorkomen.

Heldere koers en duidelijke boodschap

Het klinkt als een open deur, maar zonder een helder doel en een duidelijke boodschap valt er weinig te lobbyen. Zorg dus dat u uw boodschap scherp formuleert en voorbereid bent op tegenargumenten. Stel uzelf daarbij de volgende vragen:

- Wat is het probleem?
- Waarom is dit een probleem?
- Voor wie is het een probleem?
- Wat is de oplossing?
- Wat zijn de voordelen van deze oplossing?
- Hoe zijn de nadelen van deze oplossing te ondervangen?
- Welke andere spelers hebben een rol en belang?

Kies daarbij altijd voor het eerlijke verhaal. Erken wat er minder goed gaat binnen uw organisatie, ook als dat schuurt. Laat vooral de mooie kanten van uw organisatie zien, maar vergeet niet dat de politiek meestal pas in actie komt als er een probleem is. Maak dus helder wat dit probleem is en wat er daardoor nu, ook binnen uw organisatie, nog niet zo gaat als u zou willen. Naast al die dingen die wél lukken.

Lange adem

Soms lukt het om met één concrete en gerichte actie de politiek in beweging te krijgen en hen de maatregel te laten nemen die u van groot belang vindt. Maar dat is eerder uitzondering dan regel. Lobbyen is meestal een kwestie van een lange adem. Het draait om het opbouwen van relaties. In het begin bent u degene die punten aandraagt bij de politiek, maar als u dit zorgvuldig en consistent doet, komen de politici na verloop van tijd juist naar u toe met de vraag om mee te denken over oplossingen en maatregelen.

Lukt het niet om een onderwerp in de verkiezingsprogramma's of op de politieke agenda te krijgen? Onderzoek dan waarom dit niet lukte. Kijk hoe het de volgende keer wél kan lukken – en met welke partners u dat samen kunt oppakken. Zie dit niet als een mislukking, maar als een noodzakelijke

tussenstap op de lange weg naar succes. Een probleem moet vaak genoeg belicht worden en als urgent of relevant beleefd worden (concrete persoonlijke ervaringsverhalen kunnen daar zéér bij helpen), voordat politici überhaupt gaan nadenken over een oplossing. Hou vol!

Lobby en profilering gaan hand in hand

U heeft succesvol aandacht weten te vestigen op een probleem en een mogelijke oplossing aangedragen, maar er is (nog) geen politieke meerderheid om deze stap ook daadwerkelijk te zetten. Is alle moeite dan voor niets geweest? Zeker niet.

Dat u uw nek heeft uitgestoken om een probleem aan te kaarten, een oplossingsrichting aan te dragen en hier actief mee naar buiten te gaan, heeft ook impact op het imago en de zichtbaarheid van uw organisatie. Uw betrokkenheid blijft niet onopgemerkt. De lokale media zullen u hierna wellicht net iets sneller weten te vinden om een reactie op het nieuwe beleidsplan van de gemeente te vragen. En mensen die last hebben van het probleem dat u agendeerde, voelen zich gehoord, gezien en gesteund. Zie lobby niet als een losstaand trucje, maar als belangrijk onderdeel in de positionering en profilering van uw organisatie en van uzelf als bestuurlijk boegbeeld van die organisatie. Elke stap draagt bij aan uw zichtbaarheid, betrouwbaarheid en invloed.

Begrip en respect

Hoeveel raadsleden een gemeente heeft, hangt af van het aantal inwoners. Gemeenteraadsleden zijn 'amateurpolitici'. Meestal hebben zij een andere baan naast hun raadslidmaatschap. Ze zetten zich veelal met ziel en zaligheid en vol goede bedoelingen in voor hun gemeente. Wellicht ergert u zich soms aan het gebrek aan kennis of gekozen prioriteiten. Blijf in de bejegening van en in het spreken over de lokale politici begripvol en respectvol, ook als dat soms moeilijk is. Het kan verleidelijk zijn om iemand stevig te bekritisieren, maar diegene kan over twee jaar zomaar de nieuwe wethouder zijn en een goed geheugen blijken te hebben. Natuurlijk is inhoudelijke kritiek en tegenspraak prima, maar speel het niet op de persoon.

Steunfractie, burgerraadslid, duo-raadslid

Naast de gekozen gemeenteraadsleden bestaan de fracties vaak ook uit mensen die niet in de gemeenteraad zitten, maar wel in de voorbereidende commissies namens een fractie het woord voeren. Een steunfractie, fractievolgers, burgerraadsleden, commissieleden, duo-raadsleden; in iedere gemeente heet dit anders. Als het onderwerp waarop u wil lobbyen bij zo'n steunfractielid is belegd, benader deze persoon dan zoals u een gemeenteraadslid ook zou benaderen. Als een onderwerp in de formele gemeenteraadsvergadering aan de orde en in stemming komt, dan zal één van de gekozen raadsleden het onderwerp weer overnemen van het steunfractielid.

Structurele lobbyaanpak

Deze handreiking is gericht op de lobby in de periode rond de gemeenteraadsverkiezingen. En gaat met name in op het (eerste) contact met (kandidaat-)raadsleden en wethouders. Bij een structurele lobbyaanpak door de jaren heen hoort een meer gelaagde aanpak. Ambtenaren hebben grote invloed op de uitwerking van beleid, wethouders zitten dagelijks aan het stuur en gemeenteraadsleden stellen de hoofdlijnen van beleid vast én controleren de naleving ervan. Ook de Gemeentelijke Rekenkamer en tal van gemeentelijke adviescommissies spelen een rol bij de gemeentelijke besluitvorming en politieke agendering. Op al deze niveaus valt te lobbyen, maar de aanpak verschilt. Wie hier dieper in wil duiken, zou een adviseur public affairs in kunnen schakelen. Of kijk op de website van de [Stichting Lobby Lokaal](#), de website [Lobby bij gemeente](#) of lees *Het Grote Lobby Boek* van Erik van Venetië en Jaap Luikenaar.

Campagnetijd

De politieke partijen zijn nu al volop bezig met de komende verkiezingen. In eerste instantie vooral intern: met het opstellen van een verkiezingsprogramma en kandidatenlijst. Langzaam maar zeker komt de focus steeds meer extern te liggen. De campagnefase begint ergens in januari en komt pas echt op stoom in februari en maart. In deze periode worden er verkiezingsdebatten georganiseerd, staan de politieke partijen met flyers in de stad en besteden de lokale media aandacht aan de naderende verkiezingen. Hieronder enkele mogelijke lobbyacties die bij die fase passen.

Verkiezingsdebat

In vrijwel alle gemeenten worden tal van verkiezingsdebatten georganiseerd. Bijvoorbeeld door de lokale/regionale krant of radiozender. Neem tijdig contact op met de organisatoren van de grotere debatten om te verkennen of zij tijdens hun debat aandacht willen besteden aan een onderwerp dat van belang is voor mensen met een beperking. Wellicht kan één van uw bewoners of medewerkers een debatstelling inleiden met een beschrijving van het probleem. U kunt er ook voor kiezen om zelf een debat te organiseren. Het liefst samen met andere organisaties, bijvoorbeeld andere zorgaanbieders of lokale organisaties die de belangen van mensen met een beperking behartigen. Kijk bij het prikken van een datum goed naar de grote debatten die al ingepland zijn en concurreer daar niet mee. Vraag een journalist of columnist als debatleider, wellicht schrijft die er later nog een bericht over.

NLdoet: handen uit de mouwen

Op 13 en 14 maart 2026 staat NLdoet weer op het programma. Dat is vlák voor de verkiezingen en voor de kandidaat-gemeenteraadsleden een mooi moment voor aandacht in de lokale media. Nodig de kandidaat-politici uit om tijdens NLdoet de handen uit de mouwen te steken bij een activiteit bij uw organisatie en nodig media uit om daarbij aanwezig te zijn. Hoe mediagenieker de activiteit, hoe beter. Daarbij draait het om het beeld dat de fotograaf of cameraman vast kan leggen. Aan de slag met kruiwagens en spades, met schuurmachines en verfkwasten of juist wandelen of een andere leuke activiteit ondernemen met mensen met een beperking. De wethouder die helpt in de keuken, het raadslid dat meewerkt op de kinderboerderij of het Kamerlid dat de koffie inschenkt. In deze laatste periode voor de raadsverkiezingen liggen de vergaderingen in de Tweede Kamer stil en gaan ook de landelijke politici mee met de lokale campagnes. Wellicht sluit er dus zelfs een landelijk kopstuk aan!

Een alternatief is om op een andere datum een actief werkbezoek voor politici te organiseren en dat aantrekkelijk te maken voor media. Zo liet toenmalig minister Dijsselbloem zich in campagnetijd bij een bezoek aan het ROC knippen door een student van de kappersopleiding: de foto daarvan haalde de voorpagina van alle regionale media.

Interviews met politici

Het kan interessant zijn om politici te vragen naar hun standpunten over onderwerpen die voor uw organisatie en doelgroep van belang zijn. Dat kan om een journalistiek interview gaan, maar de verschillende partijen schriftelijk (per e-mail) laten reageren op een beknopt aantal vragen of stellingen kan ook. Deze interviews kunt u op de website en social mediakanalen van uw organisatie publiceren. Voor de kandidaat-raadsleden is dit een mooi podium en u maakt zichtbaar dat de politici uw thema belangrijk genoeg vinden om hieraan mee te werken. Ook kunt u een analyse maken van de lokale verkiezingsprogramma's: wat schrijven zij over de onderwerpen die voor uw organisatie belangrijk zijn, hoeveel aandacht besteden zij aan mensen met een beperking?

Ludieke actie

Het hangt erg van de specifieke context af wanneer een ludieke actie passend en handig is. Soms is er een plek die notoir slecht toegankelijk is voor mensen met een beperking, waar al vaker aandacht voor is gevraagd, maar waar een oplossing alsmaar op zich laat wachten. Zo zijn er enkele gemeenten waar afgelopen jaren voetgangersbruggen werden gebouwd die niet rolstoeltoegankelijk zijn. Met een ludieke actie kan aandacht gevraagd worden voor zo'n misstand. Bijvoorbeeld door een hindernisbaan

aan te leggen voor de ingang van het stadhuis en zo de boodschap over te brengen hoe lastig en hinderlijk het is als een locatie niet toegankelijk is. Als het grote verkiezingsdebat van de regionale krant op een ontoegankelijke locatie wordt gehouden, kan de aandacht daarop gevestigd worden door met een grote groep mensen in rolstoelen naar dit debat toe te gaan en een file bij de ingang te creëren. Een ludieke actie kan heel goed werken, maar ook totaal floppen. De actie moet naadloos aansluiten bij de boodschap. Daar moet geen misverstand over kunnen ontstaan. En uiteindelijk moet na de actie de glimlach overheersen en niet de irritatie.

Na de verkiezingen

Als de stembussen op 18 maart 's avonds sluiten, dan wordt 's avonds laat of 's nachts de uitslag van de verkiezingen bekend. De officiële uitslag, inclusief voorkeursstemmen en de verdeling van restzetels, volgt meestal één of enkele dagen later. Hoeveel zetels er te verdelen zijn, hangt af van het aantal inwoners van de gemeente. De kleinste gemeenteraad telt 9 zetels, de grootste gemeenteraad 45. Er zal een coalitie gevormd moeten worden die een meerderheid in de gemeenteraad heeft (theoretisch is ook een minderheidscollege mogelijk, maar dat is zeer uitzonderlijk). De partijen in deze coalitie moeten het eens worden over het gezamenlijke programma (coalitieakkoord) voor de komende vier jaar en de verdeling van de inhoudelijke portefeuilles over de wethouders.

Feliciteer nieuwe raadsleden en wethouders

De nieuwe gemeenteraad wordt al snel na de verkiezingen geïnstalleerd. De nieuwe wethouders kunnen pas geïnstalleerd worden als de coalitie rond is. Het kan voor de relatie met de nieuwe raadsleden en wethouders natuurlijk geen kwaad ze bij hun installatie of benoeming een felicitatie te sturen. Zeker bij de politici waar u al contact meehad, omdat zij meededen aan uw verkiezingsdebat of op werkbezoek kwamen. Zo'n felicitatie kan gecombineerd worden met een uitnodiging voor een werkbezoek of gesprek.

Coalitieonderhandelingen

De onderhandelende partijen schrijven het coalitieakkoord, meestal met ambtelijke ondersteuning vanuit de gemeente. Ambtenaren hebben vaak al allerlei voorstellen uitgewerkt, die aan de onderhandelende partijen worden voorgelegd. Dit is een belangrijk moment om invloed uit te oefenen op de opdracht die de wethouders voor de komende vier jaar meekrijgen. In sommige gemeenten worden rond de coalitieonderhandelingen nog openbare bijeenkomsten georganiseerd om input uit de stad op te halen. Laat uw geluid hier horen! Ook ongevraagd kunt u een advies aan de

onderhandelende partijen sturen. Zeker als dit advies afkomstig is van een bredere coalitie (bijvoorbeeld samen met andere zorgaanbieders, cliëntvertegenwoordigers of adviesraden) kan de impact groot zijn. Dit kan ook in de vorm van een open brief of opiniestuk in het regionale dagblad.

Inwerkprogramma nieuwe raadsleden

De griffie is de ondersteuningsorganisatie van de gemeenteraad. Hoe groot de griffie is, hangt af van de grootte van de gemeenteraad en gemeentelijke keuzes. De griffier staat aan het hoofd van de griffie. Vaak zijn er daarnaast commissiegriffiers of adjunct-griffiers verbonden aan specifieke beleidsterreinen en is er een eigen communicatieadviseur voor de gemeenteraad. Vaak zal de griffie een inwerkprogramma voor de nieuwe raadsleden organiseren, inclusief een aantal werkbezoeken. Dat zal niet op alle beleidsterreinen gebeuren. Onderwerpen die regelmatig op de agenda staan of waar veel aandacht naar uitgaat, krijgen voorrang. Zoek tijdig contact met de griffie en biedt aan een bijdrage te leveren aan dit inwerkprogramma, al dan niet in de vorm van een werkbezoek.

Een werkbezoek organiseren

Onderstaande checklist helpt om een succesvol werkbezoek te organiseren. Er zijn veel keuzes en afwegingen te maken. Hoe bewuster die gemaakt worden, hoe groter het kans op succes.

Doel en timing

Waarom gaat u iets organiseren voor de gemeenteraad? Wat is het doel? Op basis daarvan kunt u bepalen of u de hele gemeenteraad uitnodigt, een specifieke commissie of heel gericht één of enkele raadsleden. Staat er binnenkort een relevant onderwerp op de agenda van de gemeenteraad en wilt u daar invloed op hebben? Of wilt u juist een onderwerp agenderen dat nog niet op de agenda staat? De timing van het bezoek hangt hier ook mee samen. In welke fase van de beleidscyclus zit de gemeente en welk type informatie past daarbij voor de gemeenteraad?

Overleg met de griffie

Het gemeenteraadslidmaatschap is geen fulltimebaan: raadsleden hebben vaak een gewone baan naast hun raadslidmaatschap. Neem contact op met de griffier/griffie van de gemeenteraad om te overleggen wat een geschikt moment is voor een raadsbezoek. Meestal speelt de griffie een coördinerende of organiserende rol bij dit soort werkbezoeken en is er een vast dagdeel afgesproken voor dit soort raadsactiviteiten. De griffie kent de politieke agenda en kan adviseren over het beste moment voor een werkbezoek (dus niet net ná het vaststellen van het nieuwe beleidsplan, maar juist daarvoor). Een werkbezoek of meeloopstage van een individueel gemeenteraadslid is natuurlijk anders: in dat geval plant u samen met betreffende raadslid wat in diens agenda past. Maar als u mikt op een bredere delegatie uit de gemeenteraad, dan is afstemming met de raadsgriffie verstandig.

Lokale media

Zijn journalisten ook welkom bij het werkbezoek? Dat ligt aan de opzet van het werkbezoek en de onderwerpen die u wilt bespreken. De privacy van cliënten en medewerkers speelt een rol, net als de gevoeligheid van de te bespreken onderwerpen. Als het een werkbezoek voor de helegemeenteraad is en deze activiteit staat ook op de openbare agenda van de gemeenteraad, dan kan het wantrouwen wekken bij journalisten als zij er niet bij mogen zijn. Denk van tevoren goed na over de vraag of journalisten er wel of niet bij kunnen zijn, dan kunt u dit ook goed uitleggen als er vragen over komen. Spreek met de raadsleden af of er journalisten bij mogen zijn.

Aanwezigheid bestuurder of regiodirecteur

Wie is namens de organisatie gastvrouw of gastheer van het bezoek? Raadsleden zijn bij andere maatschappelijke organisaties in hun gemeente vaak gewend om met de directeur-bestuurder te spreken (bijvoorbeeld bij de bibliotheek, de woningbouwcorporatie, de schouwburg). Die kan misschien niet bij het hele werkbezoek aanwezig zijn, maar een rol bij de opening of afsluiting van het werkbezoek is wenselijk. Als dat echt niet lukt, dan in ieder geval een regiodirecteur of -manager. Vaak willen politici tijdens een werkbezoek ook cliënten spreken of juist ook mensen op de werkvloer: niet alleen managers en bestuurders. Hou daar rekening mee in de opzet van het programma.

Zenden en ontvangen

Welke boodschap past bij het doel van het bezoek en wilt u in ieder geval kwijt tijdens het werkbezoek? Wat moeten de raadsleden onthouden? Zorg dat deze boodschap goed aan bod komt in het programma. Aan de andere kant hebben gemeenteraadsleden zelf waarschijnlijk ook vragen. Zij willen wat ze zien en horen vertalen naar mogelijke politieke acties: wat kunnen zij doen aan het gepresenteerde probleem? Zorg dat u niet de hele bijeenkomst aan het zenden bent, maar zorg dat er voldoende ruimte is voor onverwachte vragen. Hoe beter het werkbezoek is voorbereid (bijvoorbeeld door vooraf met de griffie of een raadslid te bellen), hoe minder onverwacht deze vragen overigens zullen zijn. Maak cijfers en beleid levend door cliënten, verwanten en medewerkers aan het woord te laten. Zorg voor een goede mix van presentatie, dialoog en praktijk.

Praktische zaken

Denk na over de interne en externe communicatie over het werkbezoek. Komt er bijvoorbeeld een verslag of sfeerimpressie op de website of in een nieuwsbrief? Regel uiteraard alle andere praktische zaken goed, zoals koffie en thee, lunch (let op dieetwensen), voldoende zitplekken, prettige ontvangstruimte en zaken als een beamer, laptop, microfoon, et cetera. En is het wenselijk informatie mee te geven? Gebruik het [lokale verkiezingspamflet van de VGN](#) voor inhoudelijke inspiratie.

Heeft u ervaring opgedaan met de lokale lobby en heeft u tips om deze handreiking te verrijken en aan te vullen? Of wilt u aan de slag met tips uit deze handreiking en heeft u nog specifieke vragen? Wij horen het graag!

U kunt contact opnemen met:
Stijn Verbruggen, coördinator public affairs
sverbruggen@vgn.nl en 06 - 15 86 20 82.

Op de website www.lobbybijgemeente.nl vindt u meer lokale lobbyhandreikingen van verschillende brancheorganisaties.